

javnim mnenjem, 3. o vrednosti časopisja za splošno izobrazbo, 4. o pomenu in vrednosti časnikarstva sploh in 5. o časopisju kot merilu za kulturno stopnjo narodov. — Velezanimivo predavanje je želo veliko pritrjevanje.

Po tem predavanju so šli udeleženci tečaja v „Zvezno tiskarno“, kjer so jim natančno razkazali in razložili njeno delovanje. Ker se je baš tiskal „Nar. Dnevnik“, je dobil vsak udeleženec po en „svež“ izvod. Ogledali so si tečajniki in tečajnice tudi „Zvezno“ knjigovoznico, kjer so baš vezali tednike in razrednice in delali šolske zvezke ter druga dela.

Iz „Zvezne tiskarne“ so šli udeleženci tečaja v Gabrje pri Celju v Sokolski dom, kjer so si ogledali veliko, krasno urejeno telovadnico in zadružne kleti „Južnoštajerske vinarske zadruge“.

Zvečer je bil v Sokolskem domu prijateljski sestanek, ki se ga je udeležilo obilo občinstvo iz Celja in Gaberja.

Ustanovila se je ta večer tudi podružnica Družbe Cirila in Metoda za Gaberje. Predsednik pripravljalnega odbora podružnice Smertnik, je v otvoritvenem govoru pozdravil vse, posebno pa udeležnike tečaja, ki bodo kumovali ustanovitvi prepotrebne podružnice. Na to je potovalni učitelj Družbe C. in M. Prekoršek v poljudnih, vznesenih besedah govoril o pomenu in namenu Družbe C. in M. in njenih podružnic, posebno pa še snujoče se podružnice za Gabrje, ki naj bo predstraža Celja, ter je navduševal za intenzivno delovanje za družbo, ki ne obstoji le v pobiranju denarnih prispevkov, temveč in sicer v prvi vrsti v tem, da se širi in ukorenini narodna zavednost in izobrazba med najširše sloje naroda, zakaj le zavedno in izobraženo ljudstvo bo čislalo svoj materin jezik in rodno grudo ter ju branilo zoper tuje navale. — Govor g. Prekorškega je izzval veliko pritrjevanje in navdušenje. Ustanovitev podružnice Družbe C. in M. za Gaberje je velikega narodnega pomena ne le za okolico, temveč tudi za mesto Celje. — Naj ta podružnica, katere ustanovitvi so kumovali udeleženci tečaja „Zveze nar. društev“, raste, se razvija in razvija!

S prvim dnevom poučnega tečaja so bili nad vse zadovoljni udeleženci in prireditelji, saj se je pa tudi opravilo lep kos narodno kulturnega in narodno obrambnega dela!

(Dalje.)

Ustanovitev slovenske šole v Studencih pri Mariboru v nevarnosti.

„Narodni Dnevnik“ piše: Slovenski delavec, ki je imel opraviti na občinskem uradu v Studencih zaradi šole, si na pritiskanje županovo ni upal oporekati ter je izjavil, da naj rajši ostane šola pri starem, to je, da preklicuje svoj podpis na prošnji za slovensko šolo. Župan mu je po krivem slikal, da se v slovenski šoli otroci ne bi učili celo nič drugega nego slovenščine, delavskemu otroku pa je treba vedeti več, namreč nemški in marsikaj drugega. Župan ne zna slovenski in je vplival tako na slovenskega delavca, ki nemščino le s težavo razume in govori, da mu je ta verjel in se dal zavesti.

Drugi delavec, ki se je tudi podpisal na županov pritisk, da želi šolo neizpremenjeno, nam je naznanil, da je videl na poli že dosti

Slovenski! Delaj za „Novo Sočo“ — piši kaj s Krasa. Ali nimaš kaj za podlistek?

Tvoja pesmica v koledarju mi jako ugaja. Tako se poetizuje za narod. Naredi več tacih, gotovo jih družba sv. Mohora rada sprejme. A zdaj si ratal tudi komponist? Prav imaš! — vse pride v „nuc“.

Kaj pa K? Nič več se ne oglasi — najbrže je razžaljen, ker sem mu tako naravnost izrekel obsodbo. A bolje je tako, kakor pa nezasluzena hvala. Meni bi bilo v nečast, da bi odobral njegov kovanje. Od kod imaš pa „O neb. ohceti“? To mora biti stara „viža“ — a kaže, da je naroden napev ali kaj? — Novega nimam kaj pisati. Vina dobil sem malo, zato pa ga timveč sekam drugod. Na sv. Andreja dan gremo Kozanci pet v Gradno Žnidarčiču (On ima čez 70 kvinčev rebule!) nađejam se veselega dne. To soboto pa bom sviral na klavir v goriški čitalnici pri veselici in — plesu. Tudi to je nekaj! Z našim vodenim V. sva se spokala — vedno menadleguje, ne zaradi šole ampak zaradi mo-

takih podpisov. Vprašamo ponovno c. kr. okrajno glavarstvo v Mariboru, ali mu je znano, kaj se godi v tem občinskem uradu? Prepričani smo, da c. kr. okr. glavarstvo ni moglo izročiti aktov zaradi ustanovitve slovenske šole v Studencih županu Schmuckenschlagu s tem nalogom, da bi lovil podpise proti ustanovitvi te šole. Prepričani smo, da bo na naš javni poziv storil c. kr. deželni šolski svet in okrajni šol. svet mariborski takoj konec temu počenjanju!

Izjave dotičnih delavcev, ki jih je pregovoril župan Schmuckenschlag k preklicu prvotne prošnje se morajo razveljaviti! Slovenski starši hočejo odgovorjati pred komisijo, v kateri bodo imeli svojega zastopnika in v kateri bodo videli nepriistransko zakonito instanco.

Dr. Kukovec za delitev deželnega šolskega sveta štajerskega.

Dr. Kukovec predlog, ki ga je stavil v deželnem zboru štajerskem za delitev deželnega šol. sveta, se glasi: Zmeraj jasneje se kaže, da ne more deželni šolski svet v svoji sedanjosti sestavi najti potrebnega miru in nepristranosti za stvarno razpravljanje o šolskih zahtevah tretjine prebivalstva v štajerski deželi, Slovenec. Predlog, ki so ga stavili dne 30. septembra 1909 posl. Wastian in tt., zadevajoč bodočo sestavo dež. šol. sveta, pa zbuja nevarnost, da se izpremeni ta oblast v ponemčujoči zavod, katerega vzdržujemo mi Slovenci s svojim davčnim denarjem. Da pa ne bi nastale na polju šolstva nedogledne zmešnjave, je došel pravi trenutek za postavno določanje narodne avtonomije v šolstvu. Kot primer naj služi mutatis mutandis kraljevina Češka. Sta v se torej predlog, naj se pozove vlada, da izpremeni postavo z dne 8. februarja 1869 in izdela postavni načrt za delitev štaj. dež. šol. sveta v nemški in slovenski del.

Kako zatirajo slovensko čitanje na šolah na Koroškem.

„Mir“ piše: Trije odloki koroških šolskih oblasti: Odlok deželnega šolskega sveta z dne 8. 11. l. 1889., št. 242, se glasi: „Die Schulleiter werden aufgefordert zu berichten bis 14. 11., ob an der betreffenden Schule vom Cyrill- u. Method-Vereine eine Verteilung von Schriften an Schüler stattgefunden hat.“ — Odlok okrajnega šolskega sveta z dne 21. 2. 1890, št. 304: „Die Schulleitung wird aufgefordert „Tisočletnico Metodovo“ aus der Schulbibliothek auszuschneiden, eventuell nicht anzunehmen.“ — Odlok okrajnega šolskega sveta z dne 4. 4. 1890, št. 700, „Die Schriften „Tisočletnica Metodova“ und „Valentin Vodnik“ sind aus den Schulbibliotheken auszuschneiden und Verbreiter derselben dem k. k. Bezirks Sch. B. namhaft zu machen.“ — Torej nedolžne, domoljubne, vzgojevalne knjige morajo izginiti iz šolskih knjižnic, ker so slovenske! Da ne bi morda kak slovenski učitelj

jega delovanja na narodnem polji.

Vraga, kar je preveč, je le preveč. Povedal sem tako gorkih, da sem pričakoval hude kazni. No, pa mož ve, da mora molčati. Spoznal sem, da mu imponira, če se mu pokaže zobe. Zakaj bi se ga bal? Svet je velik, Njega bo pa tudi enkrat konec.

Vidiš, da znam biti tudi — jezen in hud. Kar pripravim se z vsemi, a to je dobro, da povsodi zmagujem. Ne vdajmo se! — Prideš kaj o trgu sv. Andreja v Gorico? Jaz bom doli prvi četrtek m. decembra. Piši kaj in kako. Želim Ti vsega dobrega! Bodi gotov, da imaš v meni pravega kolega in prijatelja, žal, da si ne moreva pomagati. No, je pa dobro srce vredno tudi nekaj. Kaj ne? To opominjam, ker spoznajem, kako malo je zvestih, udanih src! Pozdrav Tebi in g. Hermini od soproge moje in

Tvojega

Drejsa.

Kozana 28./11. 89.

(Dalje.)

pustil take „slovenske kuge“ v ponemčevalnico, je treba kar treh odlokov šol. oblasti. Šolske oblasti seveda rajše vidijo, če prepevajo slovenski šolarji: „Deutschland, Deutschland über alles“.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Savinjsko učiteljsko društvo zboruje 14. vinotoka ob 2. uri popoldan na Gornjemškem.

Dnevni red:

1. Naznanilo predsedstva.
2. Nekoliko iz najnovejše hrvaške zgodovine, predava tov. J. Jakše.
3. Nasveti in predlogi.

K mnogobrojni udeležbi vabi

R. Vrabl,

t. č. predsednik.

Srednješolski vestnik.

** Slovenščina na primorskih in na štajerskih gimnazijah. Lanski „Jahresbericht“ tržaške državne gimnazije izkazuje leta 1908/09. izmed 465 rednih in 11 izrednih učencev 145 + 3 (zadnji izredni) Slovencev, 153 + 5 Nemcev in 134 + 3 Lahov, a slovenščina in laščina sta le pogojno obligatna predmeta, t. j. (kakor pravi opomba na 11 strani tega poročila) kdor se je z dovoljenjem staršev oglasil za enega teh predmetov, sme le zopet z dovoljenjem staršev izstopiti, vendar pa ne med šolskim letom. To se pravi, ta dva predmeta sta tudi za Slovence in oziroma Lahe vselej za eno šolsko leto obvezna. Naslednje leto lahko vsak Slovenec ali Lah (če nima dovolj zrelo mislečih staršev) opušča nauk v svojem materinem jeziku! Tako skrbijo tržaški vladni krogi za gojenje materinščine laške in slovenske mladine na tržaški državni gimnaziji. — V letnem poročilu prve državne gimnazije v Gradcu za leto 1908/09. pa čitamo, da je slovenščina kakor drugi deželni jezik za učence slovenskega materinega jezika stalno obvezen predmet; in sicer je bilo v minolem šolskem letu 1908/09. na tej gimnaziji (v Gradcu namreč) le pet Slovencev! Torej v Gradcu je za pet dijakov drugi deželni jezik obligaten, v Trstu pa sta dva materina jezika 2/3 dijakov le od leta do leta obvezna predmeta! In kako daleč je Gradec od slovenskega ozemlja in koliko streljavej je od tržaške državne gimnazije do slovenskega ozemlja?! — Ali res ni na tržaškem namestništvu nobenega Slovenca, ki bi razkril to postopanje naučne uprave z domačim ljudstvom?!

** Na nemški gimnaziji v Kočevju je letos vpisanih samo 136 rednih učencev. Gimnazija ima letos 7 razredov in je v 7. razredu le 8 dijakov.

** Za ravnatelja laškega učiteljskega v Kopru je imenovan prof. Larcher.

** Profesor Cleri, bibliotekar na goriški licealni knjižnici, je padel v biblioteki z lestve, pri čemer si je zvil nogo in tudi drugače precej hudo poškodoval, tako da so ga morali prepeljati v bolnišnico.

** Iz srednješolske službe. Profesor Ivan Grafenauer na državni gimnaziji v Kranju je dočeljen tudi za tekoče šolsko leto prvi državni gimnaziji v Ljubljani. — Suplent dr. Ivan Gregorin na državni realki na Dunaju pride kot redni učitelj na državno realko v Gorico. — Na državni gimnaziji v Kranju so nameščeni za tekoče šolsko leto sledeči supleniti: Marko Bajok, dr. Josip Dolinšek, Fran Dolžan in Ignacij Zaplotnik kot pomožni učitelj za verouk; pridržali so se tudi še supleniti Anton Detela, Ivan Malnar in Adolf Robida.

Književnost in umetnost.

Domače ognjišče. Vsebinska 9. številka: 1. M. Wessnerjeva; Skrbite za vzgojo svojih hčera! — 2. Domači zdravnik: O škrlatici. — 3. Slike iz vzgoje: Pri stricu zdravniku na deželi. — 4. Listek. Ivo Trošt: Nova šola. — 5. Dopisi. — 6. Drobtine. — Priporočamo!

Nova pesmarica. V c. kr. založništvu šolskih knjig na Dunaju je izšla Pesmarica za ljudsko šolo, I, II. in III. del, sestavljen H. Dr. u. o. v. i. c. Cena I. delu 30 h, II. delu 50 h, III. delu 70 h.

Odobreno učilo. C. kr. ministrstvo za bogočastje in nauk je z razpisom z dne 28. julija 1909, št. 27.036, odobrilo „Stenski zemljevid vojvodine Kranjske z deli obmejnih pokrajin, risan in izvršen v Ed. Hölzlovem zemljepisnem zavodu na Dunaju, priredil prof. Fr. Orožen. Merilo 1:130.000.“ Velikost zemljevida 142 cm visoka, 180 cm široka.

Založnik Ed. Hölzel je podaljšal naročbo po znižani ceni do 31. decembra 1909, in sicer le za one naročnike, ki bodo naročevali potom c. kr. okr. šol. svetov.

Cena za naročnike:

za iztis na platnu napet v mapi K 32; za iztis na platnu napet s palicama K 34.

Prodajalna cena po sklepu naročbe je za 8 K dražji.

Vse naročene iztise pošlje omenjena tvrdka poštne prosto c. kr. okrajnemu šolskemu svetu, ki jih razdeli posameznim naročnikom. Plačuje se dotičnem c. kr. okraj. šol. svetu.

Politiški pregled.

* Državni zbor. Vlada bo sklicala parlament na 20. oktobra. Vlada je na obstrukcijo v drž. zboru popolnoma pripravljena, vendar ne bo zaradi obstrukcije zbornice razpustila, ker se boji, da bi se pri novih volitvah radikalni elementi še bolj okrepili; parlament bi samo odgodila in bi napravila proračunski provizorij s pomočjo § 14. Eventualni naslednik Bienerthov bi bil sedanji notranji minister Haerdli.

* Lex Axmann-Kolisko. Ker vlada ne more predložiti zakona Axmann-Kolisko v sankcijo, ker bi sicer prišla v konflikt z drž. osnovnimi in z drž. šolskimi zakoni, premišljujejo sedaj nemški politiki, kako bi stvar uredili, da bi vkljub temu določili nemščino kot edini učni jezik v šolah na Gorenje in Dolenje Avstrijskem, Solnograškem in Predarliskem. V to svrhu se bo sestavil poseben odbor, v katerem bodo nemški parlamentarci in nemški pravniški študirali, kako bi prizadejali Slovanom novo krivico, ne da bi prišli v navzkrižje z zakoni.

* Bosna in Hercegovina. Peštanski občinski svet je prišel dne 2. t. m. s posebnim vlakom v Sarajevo. Zvečer je občinstvo strgalo izobešene madjarske prapore. „Reichspost“ piše, da bo deželni statut za Bosno in Hercegovino sankcioniran še ta mesec. Volitve za bosanski deželni zbor bodo že novembra.

* Občni zbor Gustav-Adolfovega društva za širjenje protestantizma in nemštva v Avstriji se je vršil zadnje dni septembra meseca v Bielefeldu na Nemškem. Iz poročila dr. Diadorisa v Draždanah je razvidno, da je naraslo v Avstriji število protestantskih občin od 260 na 388 in število vernikov od 333 na 534 tisoč. Pred 10. leti se je na Štajerskem opravljalo protestantsko bogoslužje v 18, sedaj pa v 61 krajih. Jako narašča protestantizem tudi na Koroškem in Solnograškem.

* Jugoslovansko društvo v Aleksandriji. Jugoslovanski rodoljubi v Aleksandriji so ustanovili društvo „Jugoslavija“, ki mu je namen, da združuje v eno kolo Hrvatce, Slovence, Bolgare in Srbe v Aleksandriji in Egiptu, ter naj bo središče njihovega narodnega, kulturnega in ekonomskega življenja. „Jugoslavija“ bo ustanavljala šole in ustanovi tudi skupno glasilo.

* Prekrasne ruske razmere. Bačunski dvor je pregledal stroške za japonsko vojno. Znašajo 1 milijardo in 10 milijonov rubljev. Našel pa je, da je od te vsote poneverjenih in državi ukradenih pol milijarde rubljev!

* Nov kulturni boj na Francoskem. Grenobelski škof Henry grozi z velikim prokletstvom vseh državnih šol, ako bi se šolstvo monopoliziralo in s tem odpravile vse zasebne šole. Nov kulturni boj je v tem slučaju neizogiben.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi! Tov. Angela Trost in tov. Julij Slapšak iz Vodice 4 K; tov. Andrej Kmet iz Cerkeja 5 K namesto venca na grob r. prijatelju g. dr. Ivanu Hribarju; rodovina Petsche v Gorici, 20 K mesto venca na krsto umrlega gosp. L. Gangla v Metliki; tov. Mira Zagorjanova nabrala pri odhodu tov. G. Grlica 10 K; Jakobina Dimnikova iz Ljubljane 2 K; Društvo učiteljev in šolskih prijateljev za okraj Kamnik 50 K kot 4. rok za pokroviteljino; skupaj 89 K; zadnjič izkazanih 2082:10 kron; doslej darovanih 2171:10 K. Bog plati!

Obrambni vestnik.

* Neopravičeni sumničarji! V listnici „Sl. Nar.“ je bilo prteečeni teden čitati: „Gosp. Josip Zajec, nadučitelj v Velikem Gabru in gdč. Erna Zajec, učiteljica v Zatičini: Izjavljamo, da niste v prav nobeni zvezi z noticami o „Slovenskariji“, in ... ne z ono št. 157., niti s kako drugo.“ — To je izjavilo uredništvo! — Torej sezati se mora že v uredniške predale, da se brani učitelj in učiteljica čast, ki mu jo kradejo razni sumničarji. In ti ljudje so se upali v klerikalnem časopisju drzno nam predbacivati sumničenje!

* Molčite in rajši skrbite za vaše liste, da ne bodo ravno oni vaši mladinski listi, ki so namenjeni krščanski mladini, urejevani od človeka, ki je kvalificiran kot protikrščanski človek in protikatoličan. Nesramno je že zaganjanje in pisanje „Slovenca“ proti učiteljstvu! Zadnjič se je zagnal v „Našo Bodočnost“ in piše sledeče: Kako liberalci vzgajajo mladino. Liberalni učitelji pišejo zakoten listič, ki ga imenujejo „Naša bodočnost“ in ki pravijo, da je namenjen za šoli odraslo mladino. No — in tega